

Слідуючи таким простим правилам, можна з успіхом навчитися вести ділову переписку.

-
1. Басс А.М. Научная и деловая корреспонденция / А.М. Басс. М.: Наука. 1991. 176 с.
 2. Плотников А.В. Деловая переписка с зарубежным партнером / А.В. Плотников. Киев: Мира. 1992. 125 с.
 3. Тарнопольський О.Б. Методика навчання англійської мови на II курсі технічного ВНЗ / О.Б. Тарнопольський. К. Вища школа. 1995. 167 с.
 4. Evans V., Dooley J. On Screen. Writing Book. В 2. Express Publishing. 2014.

Кузьо Любов,
доцент кафедри
(Львівський державний університет
внутрішніх справ)

ФОРМУВАННЯ УМІНЬ ІНШОМОВНОГО МОВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Проаналізовано якісні характеристики усного мовлення, організацію роботи над усною розмовною темою, що допомагають інтенсифікувати процес удосконалення навичок та вмінь студентів у мовленні на занятті англійської мови. Слід зазначити, що навчання іншомовному говорінню є складним процесом, який поряд із засвоєнням граматичного та лексичного матеріалу потребує також розвитку ситуативного та творчого мислення студентів. Таким чином, метою навчання іноземної мови у закладах вищої освіти є оволодіння іноземною мовою як засобом комунікації та формування навичок професійно спрямованого іншомовного говоріння студентів для

використання в майбутній діяльності. Адже, в умовах відкритого ринку праці готовність до професійного спілкування в іншомовному середовищі значно сприяє успішній професійній самореалізації та мобільності молодих фахівців.

Ключові слова: іншомовне мовлення, говоріння, навчальна ситуація, інтегроване заняття, рольова гра.

The qualitative characteristics of foreign language communication and the organization of work on oral spoken topic are analyzed, which help to intensify the process of improving students' skills in speaking English. It should be noted that learning to speak a language is a complex process that, in addition to mastering grammatical and lexical material, also requires the development of students' situational and creative thinking. Thus, the purpose of teaching a foreign language in higher education institutions is to master a foreign language as a means of communication and to develop the skills of professionally directed foreign language students to use in future activities. Indeed, in an open labor market, the willingness to engage in professional communication in a foreign language environment greatly contributes to the successful professional self-realization and mobility of young professionals.

Keywords: foreign language speech, speaking, learning situation, integrated training, role play.

Сучасне життя ставить перед викладачем великі завдання: давати підростаючому поколінню глибокі і міцні знання, виробляти вміння і навички застосовувати їх на практиці, формувати світогляд. Для цього викладачеві необхідно удосконалювати методи та прийоми навчання, зробити студента головною дійовою особою на занятті, щоб він наполегливо оволодівав іноземною мовою при допомозі викладача.

Оволодіти мовою – значить, в першу чергу, оволодіти навичками говоріння, а саме навичками озвучування висловлювань, навичками оперування лексичними одиницями та навичками граматичного оформлення речень.

Формування умінь іншомовного мовлення відбувається відповідно до закономірностей засвоєння будь-якої діяльності. Психологи називають кілька основних передумов успішного формування навичок.

1. Цілеспрямованість тренування.
2. Усвідомленість тренування.
3. Раціональне розгортання процесу тренування в часі.
4. Умотивованість актів висловлювання.
5. Протидія інтерференції.

Говоріння як вид мовленнєвої діяльності функціонує у двох формах – діалогічній і монологічній. Для правильної організації навчального процесу необхідно враховувати їх фактичну взаємозалежність. Монологічне мовлення визначають як зв'язне безперервне висловлювання однієї особи, адресоване одному або кільком співрозмовникам. Метою такого висловлювання є звичайно потреба певним чином вплинути на інших людей, у чомусь їх переконати, чогось домогтись тощо. Відповідно до цього розрізняють монолог-повідомлення, монолог-опис, монолог-міркування, монолог-переконання.

У своїй роботі викладач повинен застосовувати такі прийоми навчання, які сприяють підтриманню інтересу студентів до іноземної мови, допомагають залучити всіх студентів до мовленнєвої діяльності, підвищують ефективність заняття. До таких прийомів належать : навчальні ситуації; мовна зарядка; ігри, в тому числі рольові; бесіди на теми, пов'язані з інтересами студентів, їх життєвим досвідом, безпосереднім оточенням.

Великі можливості для підвищення ефективності заняття має його початок. Необхідно зосередити увагу студентів на темі розмови, дати їм можливість уважно слухати один одного і одночасно думати про те, як би вони самі відповіли на питання. Початок створює робочий настрій на занятті. Під час проведення мовної зарядки варто використовувати елементи гри, що допоможе зацікавити студентів і створить умови для їх активної мовної діяльності. Позитивний ефект при підготовці до монологічного мовлення дає і навчальна ситуація. Використання навчальної ситуації на занятті може слугувати різним

цілям навчання: розвивати навички діалогічного та монологічного мовлення, допомагає засвоєнню лексичного і граматичного матеріалу, є засобом перевірки розуміння прочитаного. Слід наголосити на вимогах, які ставляться перед навчальною ситуацією.

Вона повинна відповідати реальній ситуації спілкування; виховувати у студентів уважне ставлення до одногрупників, почуття дружби, ініціативності; повинна стимулювати мотивацію навчання; викликати інтерес до завдання, бажання добре його виконати.

Пропонуючи ситуацію спілкування, необхідно враховувати мовну підготовку студентів, вирішити питання про те, яка допомога буде надана менш підготовленим студентам.

Різновидом мовних вправ є створення ситуацій з опорою на мовні зразки. Тут перед студентами ставиться завдання – придумати ситуацію, в яку б органічно впліталась подана нова лексика. Студенти складають невелику розповідь, де використовують ці вирази.

Ефективною також є робота в малих групах. Це є одним із інтерактивних методів навчання. Учасники, розділені на маленькі (4-5 осіб) групи, обговорюють у них поставлену проблему, а потім представляють результати всім учасникам. Найбільшою перевагою дискусії в малих групах є можливість активної участі в ній усіх присутніх. Завдання для груп можуть бути як однакові, так і різні (однак, в такому випадку вони мають стосуватись різних аспектів однієї теми). Форма звіту груп залежить від групи, теми та винахідливості ведучого. Звітом може бути усне повідомлення, список, складений на великому аркуші паперу, малюнок і т. п.

Іще одним ефективним методом розвитку навичок монологічного мовлення, тобто навичок зв'язного мовлення, є переказ тексту. Переказ тексту - не механічна вправа, тому студенти повинні навчатись йому свідомо. При правильній роботі над переказом проявляються індивідуальні особливості студентів: фантазія, самостійність, творчість, в результаті чого переказ одного

тексту відрізняється у різних студентів. З огляду на те, що переказ – складний вид вправ, йому треба навчатись на занятті під керівництвом викладача.

Переказ – вправа, яка вимагає від студентів певних знань і умінь, тому навчати їх висловлюватись самостійно треба задовго до читання серйозних текстів. Існує ряд вправ, які спрямовані на розвиток навичок зв'язного висловлювання власних думок. Всі вони мають свою специфіку і застосовуються в різних комбінаціях на різних етапах навчання. Але їх можна розділити на 2 групи:

1. Вправи, що допомагають засвоїти певну кількість слів та виразів.
2. Вправи, що допомагають розвивати вміння логічного висловлювання.

Серед перших важливе місце посідають вправи на заучування напам'ять слів, виразів, мовних зразків, віршів. Виконання таких вправ допоможе студентам перейти від механічного заучування до самостійного висловлювання.

Іншим видом діяльності, який допомагає підвищити мовну активність студентів, є організація роботи над розвитком умінь ведення бесіди на задану тему.

Робота над усною темою на занятті включає три етапи: підготовчий або репродуктивний; репродуктивно-продуктивний і продуктивний.

Метою підготовчого етапу є введення студентів в усну тему шляхом повторення необхідного лексико-граматичного матеріалу. Робота на першому етапі проводиться зазвичай в такій послідовності: орієнтовне зауваження, зняття складностей (мовних і змістових), аудіювання з певним завданням і перевірка розуміння. В орієнтовному зауваженні повідомляється про вид навчальної діяльності і завдання для студентів. Після того, як вони прослухали завдання і текст, викладачеві рекомендується перевірити правильність розуміння загального змісту тексту. При перевірці окремих деталей змісту тексту забезпечується повторення тематичної лексики і визначається необхідний індивідуальний словник.

Продуктивний етап роботи над усним мовленням за темою орієнтує студентів на відносно вільне мовлення. Студент самостійно висловлюється на задану тему. Він довільно обирає форму викладу теми відносно до своєї мовної компетенції. Викладач може допомогти лише у виборі змісту.

Діалогічне мовлення – це процес мовленнєвої взаємодії двох або більше учасників спілкування. Тому в межах мовленнєвого акту кожен з учасників по черзі виступає як слухач і як мовець. Діалогічне мовлення є основою комунікативного методу навчання спілкуванню. Воно характеризується певними комунікативними, психологічними та лінгвістичними особливостями, серед яких варто виділити, насамперед, комунікативний аспект, при оптимальному врахуванні якого мінімізується емоційна напруга та усувається односторонній характер спілкування. З психологічної точки зору діалогічне мовлення завжди вмотивоване. Проте, в умовах навчання мотив сам по собі виникає не завжди. Саме тому необхідно створити умови, за яких в студентів з'явилося б бажання та потреба щось сказати, передати почуття, поговорити. Крім того, сприятливий психологічний клімат на занятті, доброзичливі стосунки, зацікавленість у роботі сприятимуть вмотивованості діалогічного мовлення, що є безпосереднім завданням викладача. Діалог передбачає зорове сприйняття співрозмовника й певну незавершеність висловлювань, що доповнюється позамовними засобами спілкування (мімікою, жестами, пантомімікою). Найбільш типовими комунікативними завданнями є: розпитати, попросити, запропонувати, повідомити, описати, розповісти, пояснити, оцінити, заперечити, обґрунтувати.

Рольова гра орієнтує студентів на планування особистої мовленнєвої поведінки і прогнозування поведінки співрозмовника. Такий вид діяльності передбачає елемент перевтілення студента у представника певної соціальної групи, професії, тощо. Через це рольові ігри часто сприймаються студентами як реальна дійсність: студенти отримують можливості для самовираження, яке здійснюється у рамках цих ролей. Кожен гравець виступає як частина соціального оточення інших і демонструє шаблон, в рамках якого він може

спробувати свою власну чи групову поведінку. Кінцевою метою рольової гри є відпрацювання комунікативних навичок та умінь. Учасники рольової гри не тільки роблять повідомлення з певної теми, але й невимушено вступають у бесіду, намагаються підтримати її, цікавляться думкою інших, обговорюють різні точки зору, кожен прагне висловити свою думку, і таким чином розмова стає невимушеною, що власне і є реалізацією комунікативного підходу. У відповідності із вищезгаданим рольову гру можна розглядати, як прийом та засіб особистісно-орієнтованого підходу. Адже умови і проведення гри надають можливості для здійснення індивідуалізації: підбору мовленнєвих партнерів і груп з урахуванням спільності їх інтересів, варіативних мовленнєвих завдань, підбору мовленнєвих партнерів з урахуванням їх стилю володіння іноземною мовою, розмежування режимів виконання та обсягу вправ для студентів з різним типом володіння мовленнєвою діяльністю, тощо.

Для формування навичок іншомовного спілкування на допомогу приходять також нестандартні види занять, такі як – заняття з комп'ютерною підтримкою, урок-подорож, урок діалог, урок-конференція, урок інформації, інтегрований урок, урок-вікторина, урок-проект, інтегровані заняття. Завдяки комп'ютерним технологіям студенти працюють в мережі Інтернет, слухають аудіо записи для тренування вимови та темпу мовлення, а також переглядають відео матеріали з подальшим обговоренням.

Певні якісні характеристики усного мовлення, чітка організація роботи над усною розмовною темою допоможуть інтенсифікувати процес удосконалення навичок та умінь студентів у мовленні на занятті англійської мови. Слід зазначити, що навчання іншомовному говорінню є складним процесом, який поряд із засвоєнням граматичного та лексичного матеріалу потребує також розвитку ситуативного та творчого мислення студентів. Таким чином, метою навчання іноземної мови у закладах вищої освіти є оволодіння іноземною мовою як засобом комунікації та формування навичок професійно спрямованого іншомовного говоріння студентів для використання в майбутній діяльності. Адже, в умовах відкритого ринку праці готовність до професійного

спілкування в іншомовному середовищі значно сприяє успішній професійній самореалізації та мобільності молодих фахівців.

1. Дудікова Л. Сучасні підходи викладання іноземних мов на не філологічних спеціальностях вищих навчальних закладів // Л. Дудікова // *Український науковий журнал. Серія : педагогіка*. 2013. № 1. С. 251-260.

2. Лебедева М. О. Особливості викладання англійської мови професійного спрямування студентам юридичного факультету // М. О. Лебедева // *Матеріали конференції Сучасні методи викладання іноземної мови професійного спрямування у вищій школі*. К. 2013, НТУУ “КПІ”. С. 204–213.

3. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посібн. / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко / за ред. О. І. Пометун. К. : Видавництво А. С. К., 2004. 192 с. 245 № 2 2015

4. Азарова Н. В. Інтерактивні технології навчання майбутніх правників / Н. В. Азарова // *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи : збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини*. Умань: ПП Жовтий О. О., 2011. Випуск 39. Частина 2. С. 7–13.

5. Яковлева М. Упровадження інтерактивних методів навчання при вивченні іноземної мови у вищому юридичному навчальному закладі / М. Яковлева // *Наукові записки. Випуск 132. Серія : педагогічні науки*. Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2014. С. 231–234.

Медвідь Наталя,
старший викладач
(Львівський державний університет
внутрішніх справ)